



Debreceni Ítéltábla

Bf.III.334/2023/46.

A Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Debrecenben, 2023. november 30. napján megtartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson meghozta és 2023. december 5. napján kihirdette a következő

í t é l e t e t:

Az életveszélyt okozó testi sértés büntette és más bűncselekmények miatt Terhelt1 és társai ellen indított büntetőügyben a Miskolci Törvényszék 2023. február 15. napján kihirdetett 5.B.25/2022/125. számú ítéletét megváltoztatja.

Terhelt2 II. rendű vádlott a más ügyben kiszabott szabadságvesztés töltését követően 2023. május 27. napjától van letartóztatásban.

Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak terhére rótt bűncselekmények közül a közösség tagja elleni erőszak büntettét folytatólagosan, társtettesként elkövetett kényszerítés büntetének (Btk. 195. §) minősíti.

Terhelt1 I. rendű vádlott testi épséget sértő cselekményének megnevezése helyesen: testi sértés büntette.

Terhelt1 I. rendű vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés és közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát egyaránt 7 (hét) évre, Terhelt2 II. rendű vádlott szabadságvesztésének tartamát 2 (kettő) év 6 (hat) hónapra, mellékbüntetésének tartamát 3 (három) évre enyhíti.

Terhelt2 II. rendű vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztésbe a 2023. május 27. napjától a mai napig letartóztatásban töltött időt beszámítja.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

A másodfokú eljárás során felmerült 99 701 (kilencvenkilencezer-hétszázegy) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A másodfokú határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] A Miskolci Törvényszék a 2023. február 15. napján kihirdetett 5.B.25/2022/125. számú ítéletében bűnösnek mondta ki Terhelt1 I. rendű vádlottat életveszélyt okozó testi sértés büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 164. § (1) bekezdés, (8) bekezdés I. fordulat], folytatólagosan, társtettesként elkövetett közösség tagja elleni erőszak büntetében [Btk. 216. (2) bekezdés, (3) bekezdés c), d), e) pont] és 2 rendbeli folytatólagosan, társtettesként elkövetett kényszerítés büntetében (Btk. 195. §), Terhelt2 II. rendű vádlottat folytatólagosan, társtettesként elkövetett közösség tagja elleni erőszak büntetében [Btk. 216. § (2) bekezdés, (3) bekezdés c), d), e) pont] és 2 rendbeli folytatólagosan, társtettesként elkövetett kényszerítés büntetében (Btk. 195. §). Ezért Terhelt1 I. rendű vádlottat, mint visszaesőt halmazati büntetésül 8 év 6 hónap börtön végrehajtási fokozatú szabadságvesztésre, mellékbüntetésként 9 év közügyektől eltiltásra, Terhelt2 II. rendű vádlottat halmazati büntetésül 6 év börtön végrehajtási fokozatú szabadságvesztésre, mellékbüntetésként 6 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott a szabadságvesztés büntetés háromnegyed részét, Terhelt2 II. rendű vádlott a szabadságvesztés büntetés kétharmad részét követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A felmerült bűnügyi költségből Terhelt1 I. rendű vádlottat külön 434 146 forint, Terhelt2 II. rendű vádlottat külön 180 000 forint, míg I. és II. rendű vádlottat egyetemlegesen 8 790 forint megfizetésére kötelezte.

[2] Az elsőfokú ítélet ellen Terhelt1 I. rendű vádlott a közösség tagja elleni erőszak büntetése és a kényszerítés büntetése tekintetében felmentés, összességében a büntetés enyhítése érdekében, védője az 1. tényállási pont tekintetében elsődlegesen felmentés, másodlagosan a büntetés enyhítése érdekében, Terhelt2 II. rendű vádlott és védője elsődlegesen felmentés, másodlagosan a büntetés enyhítése érdekében jelentett be perorvoslatot.

[3] Terhelt1 I. rendű vádlott védője fellebbezésének írásbeli indokolásában elsődlegesen az 1. tényállási pont tekintetében bizonyítottság hiányában történő felmentésre, másodlagosan a kiszabott büntetés enyhítésére tett indítványt. Álláspontja szerint az ítéleti tényállás az 1. tényállási pontban foglalt bűncselekményeket érintően részben megalapozatlan, mivel az ügyiratok tartalmával ellentétes megállapításokat tartalmaz. Emellett a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján minden kétséget kizáróan nem lehet megállapítani, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott a terhére rótt 1. tényállási pontban írt valamennyi cselekményt elkövette, hiszen a büntetésvégrehajtási intézettől beszerezett szolgálati napló, a további egészségügyi iratok,

illetve egyéb dokumentumok egyetlen egy bejegyzést sem tartalmaznak a sértettek sérülései vonatkozásában. A rendelkezésre álló szubjektív bizonyítékok - a tanúvallomások - közül pedig sértett² és sértett¹ vallomása önmagukkal és egymással is ellentétes tartalmúak voltak, amely okból kizárólag a rendelkezésre álló tanúvallomásokra ítéleti tényállást alapítani nem lehet. A büntetésvégrehajtási intézetben dolgozó felügyelők tanúvallomásai is azt igazolják, hogy a váddal érintett időszakban semmilyen rendkívüli eseményt nem tapasztaltak, a heti rendszerességgel történő ellenőrzések során a fogvatartottakon fellelhető külsérelmi nyomok vonatkozásában említésre méltó esemény szintén nem történt. A bántalmazásnak valamilyen jellegű nyomot kellett volna hagyni a sértettek testén, ezeket a nyomokat pedig az ellenőrzést végző személyeknek észlelnie kellett volna. Mindezek okán I. rendű vádlottnak az 1. tényállási pontban foglalt cselekmények tekintetében bizonyítottság hiányában történő felmentése, a 2. tényállási pontban rögzített életveszélyt okozó testi sértés tárgyi súlyához igazodó és ezen bűncselekmény középértékéhez közelítő szabadságvesztés kiszabása indokolt. Másodlagos indítványa körében rögzített érvelése szerint az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során nem kellő mértékben vette figyelembe I. rendű vádlott személyi körülményeit, a jelentős időmúlást, így rövidebb tartamú szabadságvesztés kiszabására tett indítványt.

[4] Terhelt² II. rendű vádlott védője fellebbezésének indokolásában kifejtette, miszerint amennyiben kétséget kizáróan bizonyított is a tényállás, akkor sem minősíthető II. rendű vádlott cselekménye folytatólagosan, társtettesként elkövetett közösség tagja elleni erőszak bűntettének. Ehhez ugyanis nem elegendő annak leírása, hogy I. rendű vádlott milyen jelzőt használt sértett¹ sértettel szemben és hogy ennek tudatában csatlakozott hozzá II. rendű vádlott és fejtette ki a tényállásban leírtakat. A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportjának 2014.El.II.JGY.1/2. számú véleményében foglaltakat idézve kifejtette azt is, hogy egyéb érdekelt¹ becsmérő kifejezések használatának indítéka nem az adott személy védett csoporthoz való tartozása, hanem az elkövetők által helytelenített elégtelen higiéniája volt amellet, hogy a sértettek I. rendű vádlottnál gyengébbek voltak, amit a vádlottak kihasználtak. Hivatkozott arra is, hogy ugyanezen zárkában tartózkodó nem roma származású tanú³ zárkafelelőssel szemben hovatartozása miatt semmilyen jelző használatára nem került sor, sértett³ és sértett² sértettek pedig a vádlottakhoz hasonlóan roma származásúak, akiket a vádlottak ugyanolyan módon sanyargattak, mint sértett¹ sértettet. Az elsőfokú bíróság a vallomásokból kiválogatta azokat az elemeket, amelyek a vádat ilyen-olyan módon alátámasztják, függetlenül attól, hogy az adott vallomás mennyire volt ellentétes önmagával, illetve az eljárás többi adatával.

[5] Sérelmezte, hogy tanú⁷ tanú vallomását annak ellenére vette figyelembe a törvényszék, hogy e tanú másik két tanú vallomását is végighallgatta azelőtt, hogy a kihallgatására sor került volna. Kifogásolta azt is, hogy az elsőfokú bíróság tanú⁸ vallomását annak ellenére fogadta el bizonyítékként, hogy írni, olvasni nem tud, az első kihallgatása során arról sem volt fogalma, hogy kicsoda ő, hol van, és nem ismerte fel egyéb érdekelt² azt a személyt, akit súlyos sérülése miatt elszállítottak a zárkából. tanú³ tanú vallomását is önellenmondónak találta figyelemmel arra, hogy a tanú a kihallgatása elején semmire sem emlékezett a cselekménysorból annak ellenére, hogy zárkafelelős volt, de kihallgatása végén már arra is emlékezett, hogy az ő jelentése alapján többször jegyzőkönyv is készült. E tanú vallomása így hiteltelen.

[6] II. rendű vádlott védőjének álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 592. § a) és b) pontja alapján részben megalapozatlan, amit azonban a másodfokú bíróság orvosolhat, így

bizonyítottság hiányában II. rendű vádlott felmentése indokolt. Másodlagos indítványként a büntetés kiszabásánál figyelembe vehető azon enyhítő körülményre tekintettel, amely szerint II. rendű vádlott kiskorú gyermekek eltartására köteles, a büntetés enyhítésére tett indítványt hivatkozással arra is, hogy az elsőfokú ítélet belső aránytalanságot hordoz a büntetések tekintetében.

[7] A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf.180/2023/2. számú átiratában a vádlottak és védőik által bejelentett fellebbezéseket alaptalannak találta. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a büntetőeljárási törvény rendelkezéseinek betartásával folytatta le az eljárást, ügyfelderítési kötelezettségének is eleget tett és indokolási kötelezettségét is teljesítve a bizonyítékokat számba vette, értékelte, mérlegelési tevékenységéről számot adott, így arról is, hogy a vádlottak tagadásával szemben miért az egyéb bizonyítékokat fogadta el a tényállás alapjául. A felmentést célzó fellebbezés ezért a másodfokú eljárásban eredményre nem vezethet. A bűncselekmények jogi minősítését is törvényesnek találva kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a bűnösségi körülményeket is helytállóan állapította meg, azokat súlyuknak megfelelően értékelte, megfelelő büntetéseket szabott ki, így az enyhítést célzó fellebbezések sem vezethetnek eredményre, ezért az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására tett indítványt.

[8] A másodfokú bíróság a bejelentett perorvoslatokat a Be. 600. § (1) bekezdés b) pontja alapján – mivel bizonyítás felvétele vált szükségessé – tárgyaláson bírálta el.

[9] A tárgyaláson mind I. rendű, mind II. rendű vádlott védője a fellebbezések indokolásaiban írtakat fenntartották. Terhelt2 II. rendű vádlott védője hangsúlyozta, hogy a másodfokon felvett bizonyítás is azt támasztja alá, hogy I. rendű vádlott által egyéb érdekelt3 szemben használt kifejezés nem a magyarsága ellen irányult, hanem pusztán szitkozódás volt, míg Terhelt2 II. rendű vádlott nem is használt senkivel szemben ilyen kifejezést.

[10] A fellebbviteli főügyészség képviselője az átiratában írtakat fenntartva azt emelte ki, hogy a felvett bizonyítási eljárás adataira tekintettel sincs szükség indítványának megváltoztatására, ezért az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására tett indítványt.

[11] Az utolsó szó jogán tett felszólalásában Terhelt1 I. rendű vádlott megbánásának adott hangot, Terhelt2 II. rendű vádlott pedig továbbra is tagadta a terhére rótt bűncselekmények elkövetését.

[12] Az ítéltábla a perorvoslatok okára és irányára tekintettel, a Be. 590. § (1) és (2) bekezdés alapján az elsőfokú bíróság ítéletét az azt megelőző eljárással együtt teljeskörűen bírálta felül. A revízió kiterjedt az eljárási szabályok megtartására, az ítélet megalapozottságára, a bűnösség megállapítására, a cselekmények jogi minősítésére, a büntetések kiszabására, az indokolás helyességére és az egyéb rendelkezésekre is.

[13] A felülbírálat során az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást túlnyomórészt a perrendi szabályok megtartásával folytatta le, nem vétett olyan abszolút [Be. 608. § (1) bekezdés a)-h) pont], sem olyan relatív perjogi hibát [Be. 609. § (1) és (2) bekezdés a)-d) pont], ami az eljárás törvényességét befolyásolva az érdemi felülbírálatot kizárta volna és az ítélet hatályon kívül helyezését, így az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását eredményezné.

[14] Az elsőfokú bíróság azonban relatív eljárási szabályt vétett benyújtó² és tanú⁷ tanúk kihallgatása alkalmával.

[15] A törvényszék benyújtó² tanú kihallgatása során a Be. 177. § (1), (2), (5) bekezdéseiben írt rendelkezéseket részben nem megfelelően alkalmazta.

[16] A Be. 169. § (1) bekezdés b) pontja szerint a tanú vallomástételének akadálya a vallomástétel megtagadása. Ugyanezen jogszabályhely (3) bekezdése értelmében a vallomástétel akadályaival vonatkozó rendelkezések megsértésével kihallgatott tanú vallomása – az e törvényben meghatározott kivétellel – bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe. A Be. 172. § (1) bekezdés b) pont bc) alpontja szerint aki magát, vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az ezzel kapcsolatos kérdésben – a (2) bekezdés esetét kivéve – a tanúvallomást megtagadhatja akkor is, ha a kérdéses bűncselekmény miatt büntetőjogi felelősségét már jogerősen elbírálták. A Be. 176. § (1) bekezdése alapján a tanút a mentességi okokra a kihallgatás kezdetén figyelmeztetni kell.

[17] benyújtó² tanú jelen ügyben korábban terheltként szerepelt, hiszen vele szemben a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Főügyészség a B.977/2020/78. számú vádiratában Terhelt¹ I. rendű és Terhelt² II. rendű vádlottakkal együtt társtettesként és folytatólagosan elkövetett, a Btk. 216. § (2) bekezdés, (3) bekezdés c), d), e) pontja szerinti közösség tagja elleni erőszak büntette miatt emelt vádat, ami alapján a Miskolci Törvényszék a 2022. június 29. napján megtartott előkészítő ülésen kihirdetett, és 2022. június 30. napján jogerőre emelkedett 24. sorszámú ítéletében benyújtó² büntetőjogi felelősségét a vád szerint megállapítva, őt 3 év 6 hónap szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte.

[18] A Be. 172. § (1) bekezdés b) pontjával kapcsolatban kiemelendő, hogy e vallomásmegtagadási ok a Be. 7. § (3) bekezdésében írt rendelkezésből ered, amely szerint senki sem kötelezhető arra, hogy önmagára terhelő vallomást tegyen, vagy önmaga ellen bizonyítékot szolgáltatson. Ezen büntetőeljárási alapelv érvényesítése érdekében a tanú megtagadhatja a vallomástételt, ha ezzel magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná. E mentesség relatív jellegűnek tekinthető, azaz a tanú a vallomástételt a maga teljességében nem tagadhatja meg, azonban azokra a kérdésekre nem kötelező válaszolnia, amelyre adandó válasszal önmagát vagy hozzátartozóját bűncselekmény

elkövetésével vádolná. A tanúnak az önvádolást eredményező kérdések feltétele – megfelelő kioktatását követően – nem tiltott, azonban a válaszadás az ilyen kérdésre a tanú belátására van bízva. A vádoláson ebben az értelemben minden olyan kijelentést érteni kell, ami valamilyen bűncselekmény elkövetésére utal, a bűncselekmény pontos megnevezése nélkül. Egyéb kérdésben viszont vallomástételi kötelezettség terheli. Arra a kérdéskörre, amelyre a megjelölt mentességi jog nem vonatkozik, a rendelkezés a tanúvallomás figyelembevételét nem zárja ki és nem is zárhatja ki. Ennek azonban egyik feltétele, hogy az eljáró bíróság helyesen állapítsa meg, hogy a kérdések megválaszolásakor a tanúnál nem áll fenn további vagy más akadály, másodszer feltétele az is, hogy figyelmeztesse a tanút a Be. 176. § (1) bekezdésében írtakra és a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe vegye [Be. 177. § (1) bekezdés]. E feltételek bármelyikének elmulasztása kizárja a tanú vallomásának bizonyítási eszközként való figyelembevételét [Be. 177. § (2) bekezdés].

[19] A kihallgató hatóságnak tehát minden egyes kérdésfeltevés esetében tisztáznia kell azt, hogy a tanút e tekintetben mentesség illeti meg vagy sem, illetve, hogy a bűncselekmény elkövetésével történő vádolás esetén köteles vagy nem köteles a válaszadásra. Az eljáró hatóságoknak folyamatosan kontroll alatt kell tartani a tanúhoz feltett kérdéseket, és folyamatosan figyelemmel kell kísérni az esetleges mentességi jog fennállását, illetve a válaszadás megtagadásának a lehetőségét. A tanú önállóan dönt abban a kérdésben, hogy kíván-e élni a mentességi jogával, vagyis megtagadja-e a vallomást, illetve bizonyos kérdésekre a válaszadást vagy sem, a döntés jogosságáról és megalapozottságáról viszont a hatóság dönt. Amennyiben a bíróság megítélése szerint a tanút a mentességi jog nem illeti meg, úgy határozatot hoz a vallomás megtételét illetően, amely ellen a tanú halasztó hatályú fellebbezést jelenthet be (Be. 175. §).

[20] Az ügyiratok között rendelkezésre álló, a 2023. január 23. napján megtartott tárgyalásról készült 5.B.25/2022/108. számú jegyzőkönyv adatai szerint a törvényszék benyújtó2 tanú kihallgatásának kezdetekor megállapította, hogy a tanú vallomástételének akadálya nincs, őt mentességi jog nem illeti meg. Ezt követően figyelmeztette a tanút arra, hogy a tanúvallomást megtagadhatja, ha az azt megalapozó körülmények a kihallgatás vagy a bűncselekmény elkövetése idején fennállnak. Figyelmeztette arra is, hogy a vallomást megtagadhatja, ha magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná az ezzel kapcsolatos kérdésben, majd a figyelmeztetés kiterjedt a hamis tanúzás és a tanúvallomás jogosulatlan megtagadásával kapcsolatos szabályokra és következményekre, illetve arra is, hogy ha vallomást tesz, vallomása akkor is felhasználható, ha a vallomástételt a későbbiekben megtagadja. A tanú válasza szerint a figyelmeztetést megértette, majd azt kérdezte a bíróságtól, hogy „amit először elmondtam vallomásomat az előkészítő ülésen, azt szeretném tartani, az nem elég?”, mire a bíró tájékoztatta a tanút, hogy az előkészítő ülésen érdemben nem tett vallomást.

[21] Az adott tárgyalási jegyzőkönyvből kitűnően kétségtelen tehát, hogy a törvényszék a tanú kihallgatását megelőzően figyelmeztette benyújtó2 tanút a Be. 172. § (1) bekezdés b) pontjában írt mentességi jogára, azaz az önvádra kötelezés tilalmával kapcsolatos relatív mentességi jogára, azonban az önvádra kötelezés tilalmát sértő kérdések feltevését követően nem történt meg a válaszadást megelőzően a tanú részéről azon nyilatkozat

jegyzőkönyvezése, hogy e mentességi jogával kíván-e élni vagy sem, az adott kérdésre kíván-e válaszolni vagy nem.

[22] Hangsúlyozni kell, hogy a benyújtó²ot megillető, az önvádra kötelezés tilalmának elvéből eredő relatív mentességi jog nem abszolút, nem korlátlan és nem jogosítja fel a tanút – a Be. 171. §-ában írtaktól eltérően – a tanúvallomás teljes megtagadására. Szükséges megjegyezni azonban azt is, hogy bár benyújtó² tanút abszolút mentességi jog nem illette meg, ugyanakkor perrendileg kifogásolható az elsőfokú bíróság részéről a tanú kihallgatásának kezdetén tett azon megállapítása, mely szerint „mentességi jog nem illeti meg” a tanút, hiszen a Be. 172. § (1) bekezdés b) pont bc) alpontja szerint relatív akadály van a kihallgatásának.

[23] A tárgyalási jegyzőkönyv adataiból megállapíthatóan - egy-két kivételtől eltekintve, mikor a bíró konkrét kérdése is jegyzőkönyvezésre került – nem derült ki, hogy milyen konkrét tartalmú bírói kérdésekre válaszolt a tanú, az a jogerősen megállapított büntetőjogi felelősségével érintett cselekményre vonatkozott-e. Amennyiben ugyanis feltétlenül szükséges az ilyen kérdés feltevése a kihallgatást végző hatóságnak – jelen esetben a bíróságnak – , abban az esetben nyomban fel kell hívni a tanú figyelmét arra, hogy az elhangzott kérdésre nem köteles válaszolni, ami jelen esetben elmaradt. Mindemellett az adott helyzetben nem állapítható alappal, hogy Terhelt¹ I. rendű és Terhelt² II. rendű vádlottak büntetőjogi felelősségével érintett cselekménye teljesen elválasztható lenne benyújtó² tanú - korábban terhelt - cselekményétől, azaz a vádlottak magatartása az eljárásban korábban terheltként szereplő benyújtó² cselekvőségétől teljesen elkülönülne, hiszen a büntetőeljárás alapját képező vádiratban az ügyészség Terhelt¹, Terhelt² és benyújtó² terhelteket folytatólagosan elkövetett közösség tagja elleni erőszak büntetével vádolta, amit társtettesként, azaz szándékegységben valósítottak meg. Ebből következően benyújtó² tanú részére a bíróság előtt történt kihallgatása során nyilvánvalóan olyan kérdések kerültek feltételre, amelyek az önvádolás kiváltására alkalmasak voltak. Ilyen kérdések feltétele nem tiltott ugyan, azonban a válaszadás a tanú belátására van bízva.

[24] Az érintett tanú relatív mentességi jogára történő figyelmeztetés jegyzőkönyvezése ugyan megtörtént, azonban az arra adott válasz jegyzőkönyvezése, miszerint kíván-e élni mentességi jogával vagy sem, teljes egészében elmaradt, így a tanú kihallgatása nem felelt meg a perrendi szabályoknak. Mindennek eljárási következménye a Be. 169. § (3) bekezdése és a Be. 177. § (2) bekezdése szerint, hogy benyújtó² tanú bíróság előtt tett vallomása bizonyítékként nem vehető figyelembe.

[25] Ezen túlmenően perrendileg kifogásolható volt benyújtó² tanú gyanúsítottként tett vallomása tárgyaláson történő ismertetésének módja az alábbiak okán.

[26] A Be. 177. § (5) bekezdése szerint, ha a tanút az ügyben korábban vagy más ügyben terheltként hallgatták ki, a terheltként tett vallomása bizonyítási eszközként akkor használható

fel, ha a vallomásról készült jegyzőkönyvből a terhelti figyelmeztetés és az erre adott válasz egyértelműen kitűnik. Ebben az esetben a tanú korábban terheltként tett vallomása akkor is felhasználható, ha a tanú a vallomástételt a későbbiekben megtagadja.

[27] A Be. 527. § (1) bekezdés b) pontja szerint az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tanúnak az eljárás során korábban tett vallomásának lényegét hivatalból ismertetheti, vagy az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványára felolvashatja, illetve a jegyzőkönyvvezetővel felolvastathatja, ha a tanú a tárgyaláson a vallomástételt jogosulatlanul vagy a 177. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott esetben megtagadja.

[28] Jelen esetben az érintett tanú gyanúsítottai vallomásának ismertetésére abban az esetben kerülhetett volna sor, ha a tanú a tárgyaláson az esetében fennálló vallomástételi akadályra hivatkozva, vagy ettől függetlenül jogosulatlanul megtagadja a tanúvallomást. Ilyenre azonban nem került sor, ugyanis benyújtó2 tanú nem került arra vonatkozóan megnyilatkoztatásra, hogy élni kíván-e a mentességi jogával vagy sem, melyből következően olyan nyilatkozata sem volt, amely szerint megtagadja a vallomástételt vagy az adott kérdésre történő válaszadást. A gyanúsítottai vallomása – annak tartalma miatt – pedig nyilvánvalóan sérti a Be. 7. § (3) bekezdésében írt önvádra kötelezés tilalmát.

[29] benyújtó2 tanú elsőfokú bíróság előtti tárgyaláson tett tanúvallomása tehát a Be. 177. § (2) bekezdése, a Be. 169. § (3) bekezdése és a Be. 167. § (5) bekezdés második fordulata szerint, míg az ismertetés útján a tárgyalás anyagává tett gyanúsítottai vallomása a Be. 167. § (5) bekezdés második fordulatában írtakból következően bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe. Ezen vallomások ugyanis a hivatkozott generálklauzula [Be. 167. § (5) bekezdés] értelmében bizonyítékként nem használhatók fel, azokat kategorikusan ki kell zárni a bizonyítékok sorából (függetlenül attól, hogy az adott bizonyíték terhelő, mentő vagy éppen az ügy megítélése szempontjából relevanciával nem bíró tény, adatot, körülményt tartalmaz, hiszen a bizonyítékként való felhasználását és nem az elfogadását/elvetését tiltja a törvény).

[30] Mindez pedig lényeges hatással volt az eljárás folytatására, a vádlottak terhére rótt cselekményt közvetlenül észlelő, illetve az abban tevőlegesen részt vevő benyújtó2 tanú vallomásának kirekesztésével az elsőfokú ítélet részben felderítetlenné [Be. 592. § (2) bekezdés b) pont] vált. Ezen relatív eljárási szabálysértés a másodfokú bíróság által bizonyítás felvételével volt orvosolható [Be. 600. § (1) bekezdés b) pont, Be. 594. § (1) bekezdés].

[31] Mindezen túlmenően a másodfokú bíróság – e körben egyetértve a védelmi perorvoslattal - perrendi anomáliát azonosított tanú7 tanú bíróság előtti kihallgatását illetően is. Az ügyiratok között rendelkezésre álló, 2022. szeptember 12. napján tartott tárgyalásról készült 5.B.25/2022/60. számú jegyzőkönyv adatai szerint tanú7 tanú kihallgatására telekommunikációs eszköz útján került sor oly módon, hogy tanú7 tanú a rendszerben jelen volt sértett2 és sértett1 sértettek bíróság általi kihallgatása során is.

[32] A Be. 178. § (1) bekezdése szerint a tanúkat egyenként kell kihallgatni. Ahogyan arra az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásának [64] bekezdésében helyesen utalt, a Be. 526. § (2) bekezdése szerint a tanúk kihallgatása alatt a még ki nem hallgatott tanúk nem lehetnek jelen. A tanúk ily módon történő kihallgatására vonatkozó szabályok a tanú vallomástételének zavartalanságát, befolyásmentességét hivatottak szolgálni, hiszen a jóhiszemű, kevésbé irányítható tanút is befolyásolhatják az előtte már kihallgatott tanúk által elmondottak. A tanúk együttes kihallgatásának tilalma kivételt nem tűrő, a Be. 526. § (2) bekezdésében írt szabály arra vonatkozik, miszerint e tilalom nem jelenti azt, hogy a bírósági eljárásban a már kihallgatott tanúk ne lehetnének jelen a később kihallgatandó tanúk vallomástételénél. Hangsúlyozni kell azonban, hogy ez a már kihallgatott tanúkra vonatkozik.

[33] tanú7 tanú tárgyaláson tett vallomása tehát a Be. 167. § (5) bekezdés második fordulatában írtakból következően bizonyítási eszközként nem vehető figyelembe. tanú7 tanú vallomásának a bizonyítékok köréből történő kirekesztése azonban nem eredményezte az elsőfokú bíróság ítéleti tényállásának oly mértékű felderítetlenségét, amely e tanú újbóli, a másodfokú bíróság általi kihallgatását tette volna szükségessé.

[34] A benyújtó2 tanú kihallgatását érintő eljárási szabálysértés kiküszöbölése azonban nem volt mellőzhető, e perjogi hiba orvoslására bizonyítás lefolytatása vált szükségessé, így az ítéltábla tanúként idézte és hallgatta ki benyújtó2ot.

[35] benyújtó2 tanú a másodfokú tárgyaláson a vádlott társaira tett terhelő vallomását lényegében fenntartotta, hiszen felidézte, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott a sértett magyarságát érintő, ugyanakkor becsmérő kifejezésekkel illetve egyéb érdekelt1 és emlékezett arra is, hogy sértett2ot és sértett4 is „csicskázatták” a vádlottak. Beszámolója szerint sértett1 sértett nem tudta magát megvédeni, idősebb is volt a zárkatársainál, aki mellett sértett3 is elesett ember volt. Határozottan nyilatkozott arra, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott nem a magyarsága miatt bántotta egyéb érdekelt1, hanem „hatalmi vágya” miatt. Felidézte azt is, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott részéről a szitkozódások sértett1 és sértett2 felé irányultak, másokhoz azonban úgy szólt I. rendű vádlott, ahogyan kellett.

[36] Ami az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségét illeti, megállapítható, hogy e kötelezettségének túlnyomórészt ugyan eleget tett, azonban nem kellően derítette fel, hogy az egyes elkövetőket konkrétan mi motiválta sértett1 sérelmére elkövetett cselekmény végrehajtásakor. E részbeni felderítetlenség pedig helytelen ténybeli következtetést eredményezett a tényállás [20] bekezdés első sorában, amikor az elsőfokú bíróság azt rögzítette, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott sértett1 sértettet magyarsága miatt rendszeresen megalázta és bántalmazta.

[37] A közösség tagja elleni erőszak büntette ugyanis a bizonyítás szempontjából különlegesnek számít, mert a legtöbb bűncselekménytől eltérően a tényállás tisztázásához hozzátartozik az elkövető indítékának, motivációjának a bizonyítása is. A törvényi tényállás megfogalmazása nem tartalmaz utalást előítéltre, gyűlöletre, vagy egyéb ellenséges érzelmre: a jogszabályi meghatározás szerint a bűncselekményt az követi el, aki a sértett valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz, vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása „miatt” valósítja meg a törvényi tényállást. Az 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: r.Btk.) miniszteri indokolása kifejezetten utalt az előítéletes indítékra is: „a bűncselekmény elkövetése tehát a csoport iránti gyűlöletből, ellenséges érzésből fakad”. Bár a jelenleg hatályos Btk. miniszteri indokolása hasonló megkötetést nem tartalmaz, azonban „a csoporthoz tartozás miatti” elkövetés mögött – a szabályozás indokának és a védett jogi tárgyának a figyelembevételével – mindenképpen valamiféle ellenséges, az adott csoportot alacsonyabb rendűnek, kirekesztendőnek tartó érzület, vagyis előítéletes indíték kell hogy meghúzódjon. A túlságosan tág szabályozás a céljával ellentétes jogalkalmazáshoz vezetne, azaz ha pusztán a „csoporthoz tartozás” mint motiváció, az amögött meghúzódo előítéletes indíték hiányában elegendő lenne a bűncselekmény megvalósulásához, a fokozott büntetőjogi felelősség megállapításához.

[38] A jogszabályi megfogalmazásból következően tehát nem elég azt vizsgálni, hogy van-e okozati összefüggés a védett csoporthoz való tartozás és az elkövető cselekménye között, bizonyítani kell az elkövetőnek a sértetti csoporttal szembeni előítéletes, ellenséges beállítottságát is, amelynek azonban az elsőfokú bíróság nem tett eleget. A motívum megállapítása az alany elkövetéskori konkrét tudattartalmának feltárásával történik, az a történeti tényállás értékelésével kialakított jogi következtetés. Az indíték feltárásánál a bűncselekmény személyi és tárgyi oldala ismérveinek, azaz azon körülmények vizsgálata nem mellőzhető, amelyek objektíven megítélhetők, a külső szemlélő által is érzékelhetők és értékelhetők. A sértett védett csoporthoz való tartozása és az elkövető cselekménye közötti okozati összefüggés fennálltának, az előítéletes indítéknak vizsgálata során különösen fontos az elkövető, illetve a sértett személye és az elkövetés körülményeinek vizsgálata. Az elkövető személyi körülményei tekintetében lényeges vizsgálni az általa vallott nézeteket, a sértett csoporthoz való viszonyulását, harmadik személy felé való megnyilvánulásait, de akár fizikai megjelenését, vagy az általa kedvelt internetes oldalak, könyvek jellegét is.

[39] Az elsőfokú bíróság pusztán azon okból, hogy miközben Terhelt1 I. rendű vádlott sértett1 sértettet többször megalázta és bántalmazta, őt „büdös, köcsög magyarnak”, „köcsög kutya magyarnak”, „köcsög, buzi magyarnak” szólította, arra a megállapításra jutott, hogy a sértettet a magyarsága okán érte mind Terhelt1 I. rendű, mind Terhelt2 II. rendű vádlott részéről a bántalmazás és a kényszerítés. Nem volt figyelemmel azonban arra, és emiatt ítéletének indokolásában ki sem tért rá, hogy a zárkában olyan fogvatartott is elhelyezésre került a vádbeli időben, aki szintén magyar és nem roma származású volt, de őt a vádlottak semmilyen módon nem bántalmazták, nem kényszerítették, nem sanyargatták, illetőleg sértett2 és sértett3 további sértettek, akiket a vádlottak szintén rendszeresen „csicskázttak”, a vádlottakhoz hasonlóan roma származásúak voltak. Az elsőfokú bíróság tévedett, mikor kizárólag Terhelt1 I. rendű vádlottnak a egyéb érdekelt1 ért bántalmazása, kényszerítése kapcsán használt, a sértett magyarságára vonatkozó szóhasználatnak tulajdonított jelentőséget és az ezzel ellentétes tényekkel szemben arra a következtetésre jutott, hogy a vádlottak a sértettet a magyarsága miatt alázták meg, bántalmazták rendszeresen, azaz a vádlottaknak a

magyarságot jelentő csoporttal szemben előítéletes, ellenséges beállítottsága van, és ez volt a sértettl sértett sérelmére elkövetett cselekmény domináns motivációja.

[40] A közösség tagja elleni erőszak bűncselekmény szándékos, amelynek indítéka, motívuma a passzív alany valamely csoporthoz tartozása, így az alapul fekvő ügyben a terheltek által tanúsított magatartás jogi minősítése szempontjából a cselekmény motivációjának van kardinális jelentősége. A motívumra vagy annak hiányára általában az elkövető kijelentéséből, annak indulati töltéséből, a kijelentést kísérő cselekvéséből vonható következtetés. Vizsgálni kell, hogy a cselekvőség a konkrét személy által előidézett sérelemre adott válaszreakció, valamiféle megtorlás-e, de nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a közösség tagja elleni erőszak szempontjából releváns motívum nem feltétlen mutat teljes megfelelést a cselekmény konkrét kiváltó okával. Létezhet úgynevezett „vegyes motiváció” is, amikor az előítéletes, gyűlölet-vezérelt indíték mellett egyéb körülmény – pl. egy előző konfliktusból származó sérelem – is közrejátszott az elkövetésben. Az ilyen indíttatású cselekmények kapcsán azonban az előítéletes motivációnak kell a döntőnek lenni a bűncselekmény elkövetésében. Önmagában az elkövetés során használt rasszista szófordulat nem támasztja alá a gyűlölet-bűncselekmény elkövetését, de nem jelenti azt sem, hogy más indíték ne játszhatna közre a bűncselekmény elkövetésében. Az előítéleti motivációnak azonban dominánsnak, azaz a többi motivációhoz képest meghatározónak kell lennie. A közösség tagja elleni erőszak akkor tényállásszerű, ha az előítélet legalább domináns motivációja a bűncselekmény elkövetésének.

[41] A joggyakorlat mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban azt mutatja, hogy az előítéletes motivációnak lényegesnek, avagy elsődlegesnek kell lennie az ilyen típusú bűncselekmény megállapításához. Az előítéletes motiváció akkor tekinthető lényegesnek, ha arra a kérdésre, hogy a bűncselekmény elkövetésére az áldozat adott csoporthoz tartozása hiányában is sor került volna, a válasz nemleges.

[42] Jelen esetben az elsőfokú bíróság a tényállásában lényegében vagylagos motívumot rögzített. A tényállás [20] bekezdés első mondatában ugyanis azt rögzítette, hogy Terheltl I. rendű vádlott sértettl sértettet magyarsága miatt rendszeresen megalázta és bántalmazta, amelynek a zárkában többször is hangot adott, míg a [21] bekezdésében írtak szerint sértettl sértett a vádlottaktól idősebb, gyengébb fizikumú volt, valamint korlátozott anyagi lehetősége és családi kapcsolata miatt nem kapott csomagot, ezért kiszolgáltatottabb helyzetben volt.

[43] A motívum kétségtelenül lehet vagylagos is, azaz az elkövetőt a cselekményére az ellenséges érzetek mellett más körülmény is motiválhatja, azonban a cselekmény elsődleges, vezérlő motívumának a közösséghez való tartozás miatti ellenséges érzelemnek kell lennie. Ez a motívum pedig nem eseti jelleggel, azaz csak a konkrét cselekvéskor, hanem állandó jelleggel van jelen az elkövető tudatában, annak nézetrendszerében gyökerezik.

[44] Mindezek következtében a motívum feltárásakor nem mellőzhető az elkövető általános gondolkodásmódjának, mindennapi életben tanúsított magatartásának, előzetes kijelentéseinek, illetve a cselekménnyel érintett csoport egyéb tagjaihoz való viszonyulásának vizsgálata. Vagylagos motívumok fennállása esetén az elkövető személyiségének megismerésekor lehet megalapozottan állást foglalni tekintetben, hogy az elkövetőt az erőszakos fellépésre a sértett valamely csoporthoz való tartozása miatti ellenséges érzülete vagy más ok indította. Amennyiben ugyanis az erőszakos fellépés motívuma elsősorban más okban keresendő, de a sértett adott csoporthoz való tartozásával összefüggésben elhangzott szidalmazás (pl. büdös magyar) mintegy az indulat levezetése körében jelentkezik, úgy a közösség tagja elleni erőszak büntetéről nem beszélhetünk.

[45] A törvényszék pusztán az alapján találta megállapíthatónak a közösség tagja elleni erőszak motívumát mind Terhelt1 I. rendű, mind Terhelt2 II. rendű vádlott részéről, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott a sértett bántalmazása, különböző cselekményekre történő kényszerítése során őt „büdös, köcsög magyarnak” nevezte. Önmagában azonban ez a kijelentés, bár valóban negatív tartalmat hordoz a magyarsággal szemben, nem elegendő annak megállapítására, hogy Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlott azért bántalmazta sértett1 sértettet, mert ő magyar nemzetiségű. Az elsőfokú bíróság csupán a kijelentés tartalmára volt figyelemmel, a cselekmény körülményeit, a vádlottaknak a zárkában elhelyezett más magyar nemzetiségű fogvatartotthoz való és általában a magyarsághoz való viszonyulását nem tárta fel, a tényállásban nem rögzítette, így azt nem is értékelte, minthogy azt sem, hogy az I. és II. rendű vádlotthoz hasonlóan roma származású sértett2 és sértett3 sértettek kényszerítésének, bántalmazásának mi volt az oka, mi volt a motivációja.

[46] Az elsőfokú bíróság ítéletében nem foglalkozott azzal, és nem is tulajdonított jelentőséget annak, hogy sértett1 sértett nyomozás során történő első kihallgatása alkalmával egyáltalán nem említett olyat, hogy őt a zárkatársai közül Terhelt1 I. rendű, Terhelt2 II. rendű és benyújtó2 III. rendű terheltek azért bántalmazták, kényszerítették, mert ő magyar. A rendelkezésre álló nyomozati iratokból megállapíthatóan mind a terheltek, mind lényegében valamennyi tanú kihallgatását követően merült fel a közösség tagja elleni erőszak megalapozott gyanúja, csupán a folytatólagos gyanúsítotti kihallgatáskor került sor a terheltekkel szemben e bűncselekmény miatti megalapozott gyanú közlésére és vált szükségessé a sértettek ismételt kihallgatása. sértett1 sértett a nyomozás során csupán a folytatólagos tanúkihallgatása alkalmával és csupán konkrét, célzott kérdésre nyilatkozott akként, hogy a terheltek részéről a bántalmazás, kényszerítés „azért is” történt, mert ő magyar, de hozzátette azt is, hogy mert nem kapott csomagot, anyagilag rossz helyzetben volt.

[47] Az elsőfokú bíróság nem volt figyelemmel sértett2 sértett nyomozás során folytatólagosan tett tanúvallomásában foglaltakra sem, mikor a részére feltett kérdésre úgy nyilatkozott, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott „élvezetből csicskázattat” egyéb érdekelt1, és nem a magyarsága miatt. sértett3 sértett folytatólagos tanúkihallgatása során a hozzá intézett kérdés kapcsán nem is tudott választ adni arra, hogy sértett1 „csicskázattatására” azért került-e sor, mert magyar volt. sértett3 sértett a 2020. augusztus 14. napján történő második tanúkihallgatása során beszámolt arról is, hogy a terheltek a „csicskázattatás” közben egyéb érdekelt4 mondták ugyan, hogy „magyar kutya”, de tulajdonképpen mindenkit kutyáztak a

zárkában. Nem volt figyelmen kívül hagyható az sem, hogy benyújtó² gyanúsítottként határozottan akként nyilatkozott, miszerint Terhelt¹ nem azért bántalmazta egyéb érdekelt¹, mert magyar volt.

[48] Kétségtelen, hogy a tanúvallomások értékelése során nem a tanúk véleményének, hanem az általuk észlelteknél kell jelentőséget tulajdonítani, azonban a fent idézett észleltek és vélemények kellően tükrözik azt, hogy nem egyértelmű, miszerint a terhelt¹ részéről sértett¹ megalázásának kényszerítésének, bántalmazásának domináns oka sértett¹ sértett magyar nemzetiséghez való tartozása miatti negatív érzületben, vagy sértett² és sértett³ sértettek kiszolgáltatott helyzetéhez hasonlóan a kiszolgáltatottságában keresendő. Éppen ennek tisztázása miatt került sor a másodfokú tárgyaláson sértett¹ sértett ismételt kihallgatására.

[49] sértett¹ sértett a másodfokú tárgyaláson történő kihallgatása során felidézte azt, hogy zárkába kerülését követően nem merült fel a terhelt¹ részéről olyan, hogy magyar származása miatt rossz élete lesz, nem is szidalmazták a magyarsága miatt. Később történt, hogy Terhelt¹ I. rendű vádlott őt „kutya magyarnak” hívta. Kérdésre arról is beszámolt, miszerint sem I. rendű, sem II. rendű vádlott nem mondott olyat, hogy nem szeretik a magyarokat, nem volt szó kiközösítésről, illetőleg azt sem nyilvánították ki, hogy miért bántalmazták. A zárkában nem hallott roma-magyar ellentéttel kapcsolatos vitát, olyat sem, hogy Terhelt¹ I. rendű vádlottnak vagy másnak problémája lenne a magyar származású emberekkel. A sértett feltételezése szerint azért történtek a bántalmazásai, mert nem kapott csomagot és nem tudott belőle adni a vádlottnak.

[50] Az ügyiratok szerint az elsőfokú bíróság által kihallgatott további tanúk részéről sem merült fel arra nézve adat, hogy Terhelt¹ I. rendű és/vagy Terhelt² II. rendű vádlott gyűlöletet táplálna a magyarsággal szemben, illetve e vádlottak bármilyen magyarellenes megnyilvánulást tanúsítottak volna, vagyis szemléletükben olyan negatív módon viszonyulnának a magyarsághoz, hogy az a egyéb érdekelt¹ sértő cselekmény irányultságát is meghatározta volna.

[51] A fentiek okán a másodfokú bíróság részben az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, részben a másodfokon felvett bizonyítás eredményeként a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja szerint az elsőfokú tényállást a [19] bekezdést követően azzal egészíti ki, hogy *Terhelt¹ I. rendű és Terhelt² II. rendű vádlott nem tartozott magyarellenes csoporthoz, a 407-es zárkában történő tartózkodásuk során 2020. július közepe és 2020. augusztus 12. napja közötti időben magyarellenes könyveket, kiadványokat nem olvastak, magyarellenes jelképeket nem viseltek, magyarellenes érzülettel, a magyar nemzetiséghez tartozókhoz való negatív előítéllettel nem rendelkeztek.*

[52] Ezen túlmenően a másodfokú bíróság a tényállás [20] bekezdés első mondatát a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja alapján az ügyiratok tartalma, a felvett bizonyítás és helyes ténybeli következtetés útján akként helyesbíti, hogy *Terhelt¹ I. rendű vádlott sértett¹ sértettet idősebb*

kora és kedvezőtlen anyagi körülményei következtében fennálló kiszolgáltatott helyzete miatt rendszeresen megalázta és bántalmazta, amelynek a zárkában többször is hangot adott.

[53] Mindezen túlmenően az elsőfokú bíróság - a vádat ki nem merítve - annak ellenére, hogy az ítélet szóbeli indokolásában tényállásként (lényegében egyezően a vádirati tényállással) azt rögzítette, hogy Terhelt1 I. rendű vádlotton kívül Terhelt2 II. rendű vádlott is többször „büdös, köcsög kutya magyarnak”, „köcsög, buzi magyarnak” szólította egyéb érdekelt1 a bántalmazás, szidalmazás, fenyegetés során, az írásba foglalt ítélet indokolásának tényállási részében ezt elmulasztotta rögzíteni. A másodfokú bíróság ezért a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja szerint az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, - főként tanú6 tanú tárgyaláson is megerősített nyomozati vallomása - alapján a tényállás [20] bekezdés utolsó előtti és utolsó sorát – lényegében a szóbeli indokolásban közölt tényállással egyezően – az alábbiak szerint egészíti ki: „...és Terhelt1 I. rendű, valamint Terhelt2 II. rendű vádlott mindeközben „köcsög kutya magyarnak” nevezte őt.”

[54] A konkrét módosítások indokai miatt az ítéltábla szükségesnek tartja kiemelni a következőket. Minden bűncselekménynél, de különösen a közösség tagja elleni erőszak bűntetténél a már fentebb kifejtettek szerint központi jelentőségű a tett indítéka, célja, az elkövető cselekményhez viszonyulásának belső aspektusai, melyek ún. belső tudati tényként jelenhetnek meg a tényállásban bizonyítottaságuk esetén. Az objektív, külvilágban való megjelenő, jobban érzékelhető tények felderítése rendszerint egyszerűbb, mint a belső tények rögzítése.

[55] Jelen esetben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól, a vádtól és a másodfokú ügyészség álláspontjától eltérően nem találta bizonyítottnak, hogy Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak sértett1 sértettet azért bántalmazták és különböző cselekményekre azért kényszerítették, mert sértett1 magyar nemzetiségű vagy őt annak vélték. A tényállás módosításának egyik legfontosabb része, hogy az ítéltábla a váddal és az elsőfokú ítélettel szemben nem találta bizonyítottnak azt, hogy sértett1 bántalmazása, kényszerítése során Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottakat elsődlegesen sértett1 magyarsága miatti ellenséges érzület vezérelte.

[56] Az helytállóan került az elsőfokú bíróság részéről megállapításra, hogy Terhelt1 I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlott sértett1 sértett bántalmazása, kényszerítése, sanyargatása során őt „büdös köcsög magyarnak” nevezte, de ezen jellegű szóhasználatok önmagában nem vezethettek annak megállapítására, hogy I. és II. rendű vádlottak a magyar nemzetiséghez tartozókkal szemben ellenséges érzületet táplálnak és ezen ellenséges érzülettől vezérelve bántalmazták, kényszerítették a magyar nemzetiségű egyéb érdekelt1. Ez ellen szól ugyanis sértett1 sértettnek nem csupán I. és II. rendű vádlottakhoz, hanem a zárkában elhelyezett fogvatartottakhoz képest is idősebb életkora, sértett3 sértetthez hasonlóan rosszabb anyagi körülményei és az ezek miatti kiszolgáltatott helyzete, továbbá az is, hogy a másik két sértett -sértett2 és sértett3 -, akiknek sérelmére a terheltek hasonló magatartást követtek el, a vádlottakhoz hasonlóan roma származásúak voltak. A magyar nemzetiséghez való tartozás miatti elkövetés ellen szól az is, hogy a zárkában szintén ez időben fogvatartottként

tartózkodó, magyar nemzetiségű tanú³ sértett sérelmére a vádlottak semmiféle jogellenes magatartást nem követtek el. Mindezen túlmenően az eljárás során nem került feltárássra sem Terhelt¹ I. rendű, sem Terhelt² II. rendű vádlott vonatkozásában olyan adat, körülmény, amely arra utalna, hogy a magyar nemzetiségű emberekkel szemben bármiféle ellenséges érzületet táplálnának.

[57] Összegezve, a másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyalás bizonyítási adataira is támaszkodva, az elsőfokú ítélettől eltérően értékelve a Be. 593. § (2) bekezdésének törvényi keretei között a bizonyítékokat, a cselekmény motívumát illetően eltérően állapította meg a tényeket.

[58] A kiegészítéssel és helyesbítéssel a tényállás teljes mértékben megalapozottá vált, és a másodfokú bíróság a határozatát a Be. 593. § (3) bekezdése alapján ezen javított tényállásra alapította.

[59] A tényállás megalapozottságát a törvény pozitív formában nem határozza meg, arra a megalapozatlansági okok nemlétéből lehet következtetni. Ettől függetlenül rögzíthető pozitív oldalról is, miszerint megalapozott a tényállás, ha a bíróság a törvényesen lefolytatott bizonyítási eljárás után a vád keretei között, a vádló által vád tárgyává tett múltbeli és bűncselekménynek tartott eseményeket valósághűen, teljeskörűen, azaz hiánymentesen és iratszerűen állapítja meg. E követelményeknek a tényállás a másodfokú eljárásban végzett korrekciót követően már megfelel.

[60] E körben szükséges megjegyezni, hogy az ítéltábla – bár a Be. a ténybeli nagyreformációk kiszélesítését követően már lehetővé teszi – nem eltérő tényállást állapított meg annak ellenére, hogy – szem előtt tartva a vád kereteit és a tettazonosságot is – a vádlottak terhére rótt bűncselekmények közül a közösség tagja elleni erőszak büntette vonatkozásában a vádhoz és az elsőfokú ítélethez képest fontos részében – a cselekmény motívumát illetően – eltérően állapította meg a tényállást. E tényállásváltoztatás azonban nem „fordította meg” az ügyet, és nem vezetett a Be. 593. § (1) bekezdés b) pontjának vagy (2) bekezdésének alkalmazásához, amely az eltérő tényállás fogalmát ahhoz köti, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélethez képest a büntetőjogi felelősséget érdemben meghatározó eltérő tények alapján a vádlottat felmenti vagy elítéli. Jelen esetben nem erről volt szó, mert I. és II. rendű vádlott részvételének tényei változatlanok, csak annak körülményei enyhébbek a módosított tényállás szerint, szem előtt tartva a valósághűség és az ítéleti igazság (elsősorban tényigazság) elérésének követelményét. Ez a rendelkezésre álló bizonyítékokból megállapítható alaptényekből okszerűen levont ténybeli következtetés.

[61] A terhelt személyi körülményeire, a korábbi büntetéseire vonatkozó és elsősorban nem bizonyítás során megállapítást igénylő tények nem a történeti tényállás részei, ezért kötöttség nélkül módosíthatók (Kúria Bfv.I.611/2019/10.). A vádlottak korábbi büntetéseire vonatkozó, a tényállás részének nem minősülő tények [Be. 561. § (3) bekezdés b) pont] helyesbítésre

szorultak Terhelt1 I. rendű vádlott vonatkozásában, mely megalapozatlanságot nem jelent, de azok pontosítása és kiegészítése szükséges a következők szerint:

[62] Az elsőfokú ítélet [8] bekezdésének 1. pontjának utolsó előtti mondatát az ítéltábla akként egészíti ki és helyesbíti, hogy *e szabadságvesztés büntetését a Tiszaújvárosi Járásbíróság 8.Bpk.330/2018/2. számú összbüntetési ítéletében megállapított 1 év 3 hónap börtön végrehajtási fokozatú szabadságvesztést követően, de a Miskolci Törvényszék 10.BV.399/2018/4. számú határozatával átváltoztatott 30 nap fogházbüntetést megelőzően 2017. március 24. és 2018. november 18. napja között folyamatosan töltötte, majd e szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadságot a Miskolci Törvényszék 5.F.362/2019/2. számú végzésével megszüntette, mely feltételes szabadságát 2020. február 19. és 2020. április 15. napja közötti időben töltötte le.*

Ugyanezen [8] bekezdés 6. pontjában rögzített összbüntetési ítélet adatait akként helyesbíti, hogy *a Tiszaújvárosi Járásbíróság 8.Bpk.330/2018/2. számú összbüntetési ítéletével a 2. (Mezőkövesdi Járásbíróság 3.Fk.57/2017/42.) és a 4. (Tiszaújvárosi Járásbíróság 1.B.551/2017/44.) pontbeli, valamint a Tiszaújvárosi Járásbíróság 4.B.603/2016/23. számú ítéleteivel kiszabott szabadságvesztéseket foglalta összbüntetésbe.*

[63] Terhelt2 II. rendű vádlott személyi körülményei körében az elsőfokú ítélet [10] bekezdésében rögzítettek az ítéltábla II. rendű vádlottnak a másodfokú tárgyaláson tett előadása alapján azzal egészíti ki, hogy *Terhelt2 II. rendű vádlott bv. intézetbe kerülése előtt élettársi kapcsolatban élt, két kiskorú gyermeke van, akik jelenleg 3 éves és 1 év 7 hónapos életkorúak, fogvatartását megelőzően operátorként dolgozott, bejelentett munkahellyel rendelkezett, havi jövedelme 380 000 forint volt.*

[64] Tekintettel arra, hogy a büntetés kiszabásánál figyelembe veendő alanyi és tárgyi tényezőknek a terhelt személyi körülményei vonatkozásában megállapított, illetve a tényállásban szerepeltetett tényekből levezethetőnek kell lenniük, ezért volt szükséges Terhelt2 II. rendű vádlott esetében az elsőfokú ítélet [10] bekezdésének kiegészítése. Mindezek folytán a Be. 561. § (3) bekezdés b) pontjában nevesített adatok köre is helyessé és hiánytalaná vált mindkét vádlott tekintetében.

[65] Az elsőfokú bíróság az ügy eldöntése szempontjából releváns bizonyítékokat beszerezte, azokat megvizsgálta és az előbbieken részletezett megalapozatlan tényállásrészek kivételével okszerűen, a logika szabályai szerint értékelte. Vizsgálta a vádlottak vallomásait, azokat gondosan elemezte és vetette össze más személyi bizonyítékokkal. Nem tévedett, amikor az 1. tényálláspontbeli cselekmény kapcsán a vádlottaknak a sértettek bántalmazását, kényszerítését tagadó vallomását nem fogadta el.

[66] A vádlottak közül Terhelt1 I. rendű vádlott a 2. pontbeli, sértett1 sértett sérelmére elkövetett életveszélyes sérülés okozásával járó bántalmazást elismerte, azonban mindkét vádlott tagadta azt, hogy sértett1 sértettet, illetve sértett2 és sértett3 sértetteket különböző

cselekményekre kényszerítették, megalázták. A törvényszék a terhelő és mentő bizonyítékokat egyenként és kölcsönösen vonta mérlegelési körébe és megalapozottan állapította meg a vádlottak részvételét a sértettek sérelmére elkövetett cselekményben, melyek közül sértett1 sértett sérelmére elkövetett – az életveszélyt okozó bántalmazáson kívüli – cselekményt a másodfokú bíróság által megalapozottá tett, javított tényállás rögzített.

[67] A bizonyítékokat összevető-elemző tevékenység eredményeként az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában helyesen mutatott rá arra, hogy a vádlottak tagadó tartalmú védekezése nem állja meg a helyét, hiszen azt sértett1, sértett2, sértett3 sértettek tanúvallomása mellett tanú4, tanú5, tanú6, tanú2 és tanú3 tanúk vallomásai egyértelműen cáfolták. tanú2 és tanú3 tanúk vallomásának hiteltelenségét támadó védelmi érveléssel ellentétben egyet kellett érteni a törvényszéknek az ítélet indokolása [63] és [69] bekezdéseiben megfogalmazott azon álláspontjával, amely szerint e tanúk szavahihetőségéhez ésszerű aggály nem fűződhetett. Az elsőfokú bíróság a vádlottaknak az eljárás során megtett vallomásait, valamint a közvetett és közvetlen tanúk vallomásait is részletesen és megfelelően értékelte, majd megnyugtatóan vetette el a vádlottak tagadásában megnyilvánuló védekezését.

[68] A 2. tényállási pontban írt cselekmény tekintetében Terhelt1 I. rendű vádlottnak sértett1 sértett sérelmére elkövetett életveszélyt okozó testi sértés büntette vonatkozásában tett beismerő vallomását sértett1 sértett tanú vallomása mellett a zárvatársak tanúvallomásai is alátámasztották.

[69] A tényállás 1.pontját támadó védelmi fellebbezésekre az ítéltábla kiemeli, hogy a tényálláshoz kötöttség elvi indokát a Be. 167. § (3)-(4) bekezdése adja, amely szerint a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott ereje, a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg. Ezáltal biztosított a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti szabad értékelése és védett mikénti értékelése (Kúria Bhar.III.1201/2018/10.). Mindezen elvek érvényre juttatása garantálja az elsőfokú bíróság ún. ténybíróági jellegét. Ezen elvek a felülbírált ügyben maradéktalanul érvényesültek, a védelmi jogorvoslat részben a bizonyítékok okszerű mérlegelésén keresztül támadta a megalapozottá tett tényállást, mely eredményre nem vezethetett.

[70] Az elsőfokú bíróság büntethetőségi akadály hiányában okszerűen vont következtetést a vádlottak bűnösségére, a cselekmények közül azonban sértett1 sértett sérelmére elkövetett „csicskáztatási” cselekmény minősítése – egyetértve II. rendű vádlott fellebbezésében foglaltakkal - téves. Megalapozott azonban a sértett2 és sértett3 sértettek sérelmére a kényszerítés büntetnének megállapítása, amely a sértettek „csicskáztatásával”, ruhamosással, takarítással, masszírozással és a vádlottak legyezésével valósult meg és helyes a 2. tényállási pontban írt, sértett1 sértett testi épségét sértő cselekmény minősítése is.

[71] A tényállás 1. pontjában foglalt cselekmények közül sértettl sértett sérelmére megvalósított cselekmény anyagi jogi minősítése kapcsán hangsúlyozandó, hogy a közösség tagja elleni erőszak büntettének védett jogi tárgya az emberi méltóság, valamint a hátrányos megkülönböztetéstől mentes társadalmi együttélés. Az emberi méltóság immanens része, hogy az egyén félelem nélkül élhessen a meghatározott társadalmi, lakossági csoporthoz tartozása mellett. A közösség tagja elleni erőszak bűncselekménye előítélettől motivált bűncselekmény (gyűlölet-bűncselekmény), amelynek alapja valamely csoporttal szembeni előítélet (BH2023. 178.). E büntett esetében tehát – mint ahogyan arra már fentebb utalt az ítéltábla - kiemelkedő jelentősége van a cselekmény motívumának, ugyanis az elkövető a kihívóan közösségellenes magatartást [(1) bekezdés,] illetve a bántalmazást, vagy a kényszerítést [(2) bekezdés] más személy (sértett) valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz, vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása, így különösen fogyatékkossága, nemi identitása, szexuális irányultsága miatt tanúsítja.

[72] A bűncselekmény egyik lényeges ismérve tehát az elkövető indítéka. Ez az, aminek a jogalkotó nagyobb tárgyi súlyt, nagyobb társadalomra veszélyességet tulajdonít. Nem a sértett tudatának tartalma törvényi tényállási elem, hanem az elkövetőé. Lényeges az elkövető motívuma; azaz, hogy a bűncselekményt a sértett által megtestesített csoporttal szembeni előítéletes indítékból kövesse el. Másként fogalmazva: az elkövető előítélettel viselkedik azzal a csoporttal szemben, amely csoporthoz akár valóban, akár csupán általa vélten a passzív alanyként kiválasztott személy, azaz a sértett tartozik (BH2023. 178. [68], [70] bekezdések).

[73] A közösség tagja elleni erőszak bűncselekmény másik lényeges ismérve a tényállás szerinti védett csoportok: a nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport, illetve a lakosság egyes csoportjai. Ez utóbbi körében a törvény három ismérvet külön is megnevez: a fogyatékkosságot, a nemi identitást és a szexuális irányultságot. A jogalkalmazás, a bíróság feladata, hogy a konkrét ügyek kapcsán esetről esetre vizsgálja és tartalommal megtöltse a „lakosság egyes csoportjai” kitételt. E körben a korábbi bírósági határozatok mellett figyelemmel kell lenni az Alkotmánybíróság 3206/2014. (VII.21.) AB határozatában írtakra, amely szerint „az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtíltalom ugyanis csupán olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek önazonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítélettel vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe”. Ez a jogértelmezés kellő mértékben leszűkíti az egyedi bánásmódhoz való alapjog alkalmazási körét és megfelelő zsinórmértéket ad arra nézve, hogy az „egyéb helyzet” szerinti megkülönböztetés valójában nem jelenthet bármilyen helyzetet (tulajdonságot). A diszkrimináció tilalom a büntetőjog oldaláról a „mi-ők” kontextusában (problémájaként) jelentkezhet, amit pedig az Alaptörvény „egyéb helyzet” szerinti különbségtételként tilalmaz, megfelel annak, amit a büntetőjog a gyűlölet-bűncselekmények, ekként a közösség tagja elleni erőszak tényállása „a lakosság egyes csoportjai” köréként fogalmaz meg (BH2023. 178.).

[74] Kétségtelen, hogy a vádlottak bántalmazták, különböző feladatok elvégzésére kényszerítették sértettl sértettet, de vizsgálni kell az elkövetés kapcsán az elkövetők tudatának tartalmát is. Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) kívülágban való

megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akaratilag viszonyulása. Ez a viszonyulás az elkövetőn belül a külvilágtól elzárt, ezért az elkövetési magatartásról (eredményről) való tudatban, előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő, képzel, mindig csak valamely külvilágban megjelenő, illetve fizikailag mérhető tényből következtetéssel ragadható meg és mint ilyen, ténykérdés. Ebből pedig a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére és a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig jogkérdés. A tudati – és más tények – megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, amely a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamely külvilágban megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést egyaránt rögzíti és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek és ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van. Az elkövető tudatának (a cselekmény motívumának) vizsgálata perdöntő, a tudatra vont következtetés ténybeli. A motívumra vagy annak hiányára általában az elkövető kijelentéseiből, annak indulati töltéséből, a kijelentést kísérő cselekvéséből vonható következtetés.

[75] A közösség tagja elleni erőszak büntette elkövetőjének cselekménye tipikus gyűlölet-bűncselekmény, melynél a sértett konkrét személye valójában közömbös. A cselekmény a terhelt előítéletességének a következménye, ami nem más, mint megtorlás, bosszú, amelyet a büntetőjogi dogmatika aljas indokként ismer. A gyűlölet-bűncselekmény olyan bűncselekmény ugyanis, amelyet előítéleti indítékból követnek el, ekként van egy alapbűncselekmény, amely közvetlenül irányulhat akár személy, akár vagyontárgy ellen és ehhez járulékos elemként kapcsolódik az, hogy az elkövető a cselekményét a sértett által megtestesített csoporttal szembeni előítéletes indítékból követi el. A gyűlölet-bűncselekményt általában nem egy konkrétan meghatározott személy (áldozat) ellen táplált, konkrét okon alapuló gyűlölettől vezérelve követik el. A passzív alany vagy a sértett bizonyos tulajdonságok alapján meghatározott csoportnak gyakran pusztán véletlenszerűen kiválasztott tagja, akit az elkövető általában nem ismer. Ahhoz, hogy a cselekmény gyűlölet-vezérelt bűncselekménynek minősüljön, nem kell, hogy az elkövetője ténylegesen gyűlölje az áldozatát. A gyűlölet-bűncselekmény valóságos indítéka valamiféle előítélet, előítéletesség. Az elkövető előítélettel viselkedik azzal a csoporttal szemben, amely csoporthoz valóban, vagy csupán általa vélten a passzív alanyként kiválasztott személy (áldozat) tartozik (BH2023. 178. [121] bekezdés).

[76] A gyűlölet-bűncselekmény előítélettől motivált bűncselekmény, az előítélet pedig negatív tartalmú: az elkövető belső meggyőződése szerint az előítélete ahhoz a csoporthoz tartozók, amelynek tagjai vagy vélt tagjai, a kiválasztott sértettek valamely tulajdonságuknál fogva alacsonyabb rendűek, tehát nem érdemelnek egyenlő méltóságot. Ez a tulajdonság pedig lehet nemzeti hovatartozás, bőrszín, származás, nemi identitás, szexuális irányultság stb. Ez az alacsonyabb rendűségi megítélés vezet a csoport kiválasztott tagjai elleni valamilyen agresszív fellépésre. Következésképpen nem minden gyűlölet motiválta bűncselekmény sorolható a gyűlölet-bűncselekmény fogalomkörébe, hanem csak azok, amelyeknél a gyűlölet oka, alapja valamely csoporttal szembeni előítélet (BH2023. 178. [122] bekezdés).

[77] Az elsőfokú bíróság ítéletében rögzített tényállás kétségeket ébresztett, az I. és II. rendű vádlottak indítéka, motivációja ugyanis nem volt egyértelmű. Az nem volt kétséges, aminek I. és II. rendű vádlott hangot adott és amit az ítélet tényállása is tartalmaz, miszerint a vádlottak sértettl sértettet annak bántalmazása, illetve különböző cselekményekre történt kényszerítése során „bűdös, köcsög magyarnak” nevezték. Az eljárás során kétséget kizáróan azonban nem került bizonyításra, hogy a vádlottakat a cselekmény elkövetésében dominánsan sértettl sértett magyar nemzetiséghez való tartozása vezérelte, hanem a helyesbített tényállás szerint az volt megállapítható, hogy a magyarellenességgel, a magyar nemzetiséghez tartozókhoz való negatív előítéllettel bizonyíthatóan nem rendelkező vádlottak a zárka hierarchiájának alján lévő sértettnek az idősebb kora, gyengébb fizikuma, korlátozott anyagi lehetőségei és családi kapcsolatai okán kiszolgáltatott helyzetét használták ki, amely különböző feladatok elvégzésében, megalázásában, bántalmazásában is megvalósult. A megalapozottá tett és irányadó tényállás alapján tehát nyilvánvaló, hogy a sértettl sértett vádlottak általi bántalmazása, sanyargatása mögött nem a sértett nemzeti, etnikai vagy vallási csoportozathoz való tartozásának motívuma áll, és nem is fogyatéka, nemi identitása vagy szexuális irányultága. Tévedett tehát az elsőfokú bíróság, amikor Terheltl I. rendű és Terhelt2 II. rendű vádlottak sértettl sértett sérelmére elkövetett cselekményét közösség tagja elleni erőszak bűntettének [Btk. 216. § (2) bekezdés, (3) bekezdés c), d), e) pont] minősítette, az helyesen a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítésnek minősül, melyet a vádlottak a Btk. 6. § (2) bekezdés szerint folytatólagosan és a Btk. 13. § (3) bekezdése szerint társtettesként valósítottak meg.

[78] Terheltl I. rendű vádlott tekintetében a megalapozott 2. tényállási pontból okszerűen következtetett a törvényszék e vádlott bűnösségére, és a cselekmény jogi minősítése is megfelelt az anyagi jognak. Az elsőfokú ítélet indokolása kellően alapos, a törvényszék helytálló érvekkel támasztotta alá, hogy az I. rendű vádlott cselekvése miért tekinthető a Btk. 164. § (1) bekezdés és (8) bekezdés első fordulata szerinti (életveszélyt okozó) testi sértés bűntettének.

[79] Az elsőfokon eljáró törvényszék helyesen hivatkozott a 3/2013. Büntető jogegységi határozatban írtakra, ami rögzíti, hogy az emberölés, illetve a testi sértésre irányuló szándék megállapításánál az elkövetéskori tudattartalomra a tárgyi (objektív) és az alanyi (szubjektív) tényezőkből lehet következtetni (elsőfokú ítélet [107]-[109] bekezdések) és hibátlan az e tényezők körében kifejtett indokolása is.

[80] Az ítéltábla egyetértett a törvényszékkel abban, hogy Terheltl I. rendű vádlott egyenes szándéka a testi sértés okozására irányult. Eszköz használata nélkül, ököllel, legalább közepes erővel kifejtett bántalmazás következtében a sértett a bal mellkasfél oldalsó területének zúzódását, annak vetületében a lép repesztett sérülését szenvedte el, amelyek közül a léprepedés 8 napon túl gyógyuló, súlyos, közvetlenül életveszélyes sérülés volt. Terheltl I. rendű vádlott elkövetési magatartása – a bántalmazás – a testi sértésre irányuló határozott szándékkal történt, tudata azonban átfogta a súlyosabb sérülés bekövetkezésének lehetőségét.

[81] Az ítélezési gyakorlat egységes abban, hogy az életveszélyt okozó testi sértés bűntettét követi el, aki a sértettet hastájékon ököllel, legalább közepes erővel úgy üti meg, hogy a

sértettnek életveszélyes sérülést - léprepedést - okoz, majd lépét eltávolítják (BH2020. 194.I.) Az életveszélyt okozó testi sértés megállapításának van helye, ha az elkövető a sértettet nagy erővel hasba üti, amelynek folytán a sértett olyan lép-sérülést szenved, amely e szerv eltávolítását teszi szükségessé; ebben az esetben az életveszélyes sérülés tekintetében a vádlott gondatlansága állapítható meg (BH2004. 136. II.).

[82] Az élet és testi épség elleni bűncselekmény elbírálása esetén az ítélet indokolásában azonban nem csupán a vádlott bűnösségének formáját kell megállapítani, hanem annak meghatározása sem mellőzhető, hogy az elkövetőnek az eredményre kiterjedő gondatlansága milyen fokú volt, hiszen ezen tényező a büntetés kiszabása során jelentőséggel bír. E körben helytálló a törvényszék azon érvelése, amely szerint Terheltl I. rendű vádlottat a beállott életveszélyes következmény tekintetében gondatlanság terheli, de annak fokát elmulasztotta rögzíteni. Jelen esetben az erőbehatás mértéke és a célzott testtájék mind olyan tényezők voltak, amelyekre tekintettel az életveszélyes eredmény lehetőségét I. rendű vádlottnak fel kellett ismernie, azt csupán azért nem ismerte fel, mert amikor a sértettet a léptájékon megütötte, a kellő körültekintést, a lehetséges súlyos következmények megfontolását elmulasztva a Btk. 8. § második fordulata értelmében gondatlan, negligens módon cselekedett. Terheltl I. rendű vádlott a testi sérülés kiváltására alkalmas cselekményének esetleges és lehetséges – életveszélyes, maradandó fogyatékossgot okozó – következményét azért nem látta előre, mert a tőle elvárható figyelmet, körültekintést elmulasztotta. Az eredmény, az életveszély tekintetében hiányzott a terhelt részéről a rá gondolás, következésképpen emiatt hanyag gondatlanság terheli (BH2004. 136. II.).

[83] A Kúria 61/2018. BK vélemény 1.a) pontja nyomán szükségessé vált azonban e bűncselekmény megnevezésének helyesbítése, mivel a bűncselekményt csak az alcímével (testi sértés) kell megjelölni akkor is, ha a közös cím alá több, külön paragrafusba, bekezdésbe vagy pontba foglalt törvényi tényállás tartozik.

[84] Az elsőfokú bíróság a büntetés kiszabása során irányadó bűnösségi körülményeket nagyrészt helyesen sorolta fel. A közösség tagja elleni büntett többszörös minősülése az átminősítés következtében a súlyosító körülmények közül nyilvánvalóan mellőzésre szorult. Helytállóan értékelte a törvényszék Terheltl I. rendű vádlott terhére, hogy cselekménye a minősítést megalapozó életveszélyes sérülésen túl sértettl sértettnél maradandó fogyatékossgot is okozott (BH2002. 418., BH1981. 311., Kúria 56/2007. BK vélemény III.6.).

[85] A feltárt bünteteskiszabási körülmények azonban részben pontosításra, részben kiegészítésre szorultak. A törvényszék álláspontjától eltérően, Terheltl I. rendű vádlott disszociális személyiségzavarát nem lehet enyhítő körülményként figyelembe venni, hiszen az elsőfokú ítélet [14] bekezdés utolsó mondatában írtak szerint a személyiségének összetevői nem segítettek elő, nem könnyítették meg a bűncselekmény elkövetését. Ezzel szemben az, hogy a testi épséget sértő cselekményének eredményére vonatkozóan hanyag gondatlanság terheli, enyhítő tényezőt jelent (Kúria 56/2007. BK vélemény II.10.). Mindkét vádlott esetében súlyosító körülmény, hogy a cselekményeiket kényszerközösségben, az összezártság

hátrányait kihasználva, életkoruknál, helyzetüknél fogva kiszolgáltatott sértettek sérelmére valósították meg (Kúria 56/2007. BK vélemény III.4.). Az életveszélyt okozó testi sértés büntette esetén az életveszély közvetlen volta nem súlyosító körülmény, mert ez a bűncselekmény alaptípusa (BH2002. 258.II.).

[86] Mindezen túlmenően Terhelt2 II. rendű vádlott esetében a másodfokú bíróság a két kiskorú gyermek eltartására vonatkozó kötelezettségét további enyhítő körülményként vette figyelembe.

[87] Minden bűncselekmény tárgyi súlyát alapvetően határozza meg az a büntetési tartam, amelynek kiszabását a Btk. lehetővé teszi. Helyesen hivatkozott a törvényszék a Btk. 81. §-ában írt rendelkezésekre, valamint a Btk. 80. § (2) bekezdésére is, amely szerint a határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabásakor a büntetési tétel középértéke az irányadó. Ugyanakkor azt Terhelt2 II. rendű vádlott esetében helytelenül tüntette fel, hiszen e vádlott bűnössége az elsőfokú ítélet szerint három bűncselekményben került megállapításra, melyek közül a közösség tagja elleni erőszak büntette 2-8 évig terjedő szabadságvesztéssel, a kényszerítés pedig 3 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett, így e vádlottnál a büntetési tételkeret 2-12 évig terjedő szabadságvesztés volt, melynek középértéke 7 év.

[88] A vádlottak által elkövetett bűncselekmények közül a közösség tagja elleni erőszak büntettét érintő minősítés-változtatás következtében Terhelt2 II. rendű vádlottal szemben kiszabható szabadságvesztés 3 hónaptól 4 év 6 hónapig terjedhet, melynek középértéke 2 év 4 hónap 15 nap. Terhelt1 I. rendű vádlottal szemben az irányadó büntetési tételkeret a bűncselekmény enyhébb bűncselekménnyé történő minősítése ellenére sem változott, mivel az életveszélyt okozó testi sértés büntettét a törvény 2-8 évig bünteti, tehát e vádlott bűnösségével érintett három bűncselekmény miatt a büntetési tételkeret 2-12 évig terjedhet, melynek középértéke 7 év.

[89] A Btk. 80. § (2) bekezdése (a középértékre vonatkozó rendelkezés) nem érinti a Btk. 80. § (1) bekezdésében írtakat, vagyis a bíróságnak a büntetés törvényben írt keretein belül az egyéniesítés követelményét alapul véve kell kiszabnia a tetтарыos büntetést; a középértéktől eltérő büntetés kiszabását azonban csak akkor kell megindokolni, amennyiben az eltérés jelentős (BH2001. 354.). A Btk. 80. § (2) bekezdése a büntetőjogi szankciórendszer egyetlen elemére, a szabadságvesztésre – ezen belül is kizárólag a határozott ideig tartó szabadságvesztésre – vonatkozik, és kizárólag ezen büntetési nem konkrét mértékének megállapításához ír elő a jogalkalmazó számára kötelező jelleggel egy figyelembe veendő szempontot. Ebből már önmagában is az következik, hogy a rendelkezés nem érinti az általános bünteteskiszabási elveket és nem zárja ki azt, hogy a bíróság az irányadó általános és az egyedi ügyben felderített különös körülményeket a törvénynek és a bírói gyakorlatnak megfelelően, belátása szerint értékelje.

[90] A jogalkotó nem határoz meg sorrendet, illetve értékelési szempontokat a büntetés kiszabása során figyelembe veendő szabályok tekintetében. A büntetési tétel középértékéből történő kiindulást előíró szabály változatlanul hagyja azt az elvet, hogy az egyedi ügyben kizárólag a bíróság jogosult annak mérlegelésére: milyen büntetési nem és ezen belül milyen mértékű büntetés áll arányban az adott bűncselekmény súlyával, az elkövető társadalomra veszélyességével, a bűnösség fokával és a büntetés kiszabása során figyelembe veendő bűnösségi körülményekkel. Ez a rendelkezés nem jelent továbbá olyan kötelezettséget sem a bíróságra nézve, hogy a határozott ideig tartó szabadságvesztés alkalmazása során kizárólag az adott bűncselekményre megállapított büntetési tételkeret alapján számított középérték lenne az adott vádlottra kiszabható. A szabály csak a bünteteskiszabási tevékenység kiinduló szempontjaként írja elő a középértékhez történő viszonyítást, tehát pusztán orientáló jellegű szabály [13/2002. (II.20.) AB határozat III.1.3.].

[91] Hangsúlyozni kell azt is, hogy a büntetés kiszabásánál nem az enyhítő és súlyosító körülmények számának, hanem a súlyának van jelentősége (Kúria 56/2007. BK vélemény I/7.).

[92] A vádlottak büntetőjogi felelősségével érintett bűncselekmények közül a közösség tagja elleni erőszak büntette enyhébb bűncselekménnyé - kényszerítés büntettének - történő minősítése miatt indokoltá vált a kiszabott szabadságvesztés büntetések jelentős enyhítése, hiszen a terheltek cselekvőségének a büntetési tételben is kifejezésre jutó tárgyi súlya kisebb. A két vádlottal szemben a büntetés kiszabása körében fő kérdés, hogy az egyes vádlottakra kiszabott szankció tetтарыnos legyen, illetve megfeleljen a belső arányosság követelményének is.

[93] A kényszerítés büntettét képező bűncselekmény elkövetésének körülményeire, az elkövetési helyre, az azzal érintett sértettek helyzetére, illetőleg a kényszerítés bűncselekményének elkövetési magatartását megtestesítő vádlotti cselekvőségek mibenlétére tekintettel indokolt volt a büntetett előéletű vádlottak esetében - így Terhelt2 II. rendű vádlott esetében is - a középértéktől felfelé irányban történő eltérés. Tekintettel azonban arra, hogy Terhelt1 I. rendű vádlott a halmazatban szereplő legsúlyosabb bűncselekmény, nevezetesen az életveszélyt okozó testi sértés büntette tekintetében beismerő vallomást tett, mely nagy nyomatékú enyhítő körülményt jelent, ezért esetében a másodfokú bíróság a szabadságvesztés tartamát a középértékkel egyező tartamra enyhítette.

[94] Az ítéltábla e részében alaposnak tartva a védelmi fellebbezéseket a fentebb kifejtettek nyomán Terhelt1 I. rendű vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 7 évre, Terhelt2 II. rendű vádlott esetében pedig 3 év 6 hónapra enyhítette. A közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát a másodfokú bíróság a szabadságvesztés büntetések tartamához igazodóan I. rendű vádlott esetében 7 évre, II. rendű vádlott esetében pedig 4 évre enyhítette.

[95] Az elsőfokú ítélet további rendelkezései a feltételes szabadságra bocsáthatóság, illetve a bűnügyi költség viselésére vonatkozóan törvényesek.

[96] A kifejtettek szerint a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú ítéletet a szükséges részében a Be. 606. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, míg a törvénynek megfelelő rendelkezéseit a Be. 605. § (1) bekezdése alkalmazásával helybenhagyta.

[97] Terhelt2 II. rendű vádlott vonatkozásában a másodfokú bíróság a Be. 561. § (2) bekezdés a) pontja alapján rögzítette az előzetes fogvatartásra vonatkozó adatok körében, hogy 2023. május 27. napjától letartóztatásban van, mely letartóztatásban töltött időt a Btk. 92. § (1) és (2) bekezdése alapján számította be a kiszabott szabadságvesztésbe.

[98] A másodfokú eljárásban a kirendelt védők megjelenésével felmerült bűnügyi költséget a Be. 613. § (2) bekezdés a) pont 2. fordulata alapján a védelmi fellebbezések eredményessége okán az állam viseli.

Debrecen, 2023. december 5.

dr. Gömöri Olivér

tanács elnöke

dr. Répássy Árpádné dr. Német Laura
dr. Horváth Péter
bíró, előadó
bíró

Záradék: A Miskolci Törvényszék 5.B.25/2022/125. számú ítélete a Debreceni Ítéltábla Bf.III.334/2023/46. számú ítéletében írt változtatással a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2023. december 5.

Dr. Gömöri Olivér s.k.

a tanács elnöke